

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

En endeløs syklus:

når overgrepsoffer blir overgripere

An endless cycle:

when victims of abuse become abusers

Kandidatnummer: 440

Bachelor i barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap/institutt for velferd
og deltaking

16.05.2022

Antall ord: 7946

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Tittel: En endeløs syklus: når overgrepsutsatte blir overgripere

Bakgrunn: I henhold til Aasheim og Rudi (2018) er det rundt 20-30% av alle overgrep mot barn og unge, som begås av andre mindreårige. Mange av disse barna har selv vært utsatt for fysiske eller psykiske overgrep, og noen av dem har vokst opp i familier med omsorgssvikt, seksuelle overgrep, og fysisk og psykisk vold.

Problemstilling: Hva sier forskningslitteraturen om sammenhengen mellom barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep og deres utvikling av en skadelig eller problematisk seksuell atferd?

Metode: I denne oppgaven blir det brukt en litteraturstudie, hvor det er identifisert en problemstilling, og fagfellevurdert forskningslitteratur blir analysert og vurdert systematisk.

Resultat: Forskningsartiklene viser til at det er en tett sammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og utviklingen av en usunn seksuell atferd. Den viser at det ofte kan ha verre konsekvenser når overgrepene har inneholdt penetrering, dersom overgrepene har startet da barnet var svært ungt, og dersom overgrepene har vært hyppige og kroniske.

Konklusjon: Gjennom analyse av de fire forskjellige forskningsartiklene kan vi konkludere med at det er en sammenheng mellom seksuelle overgrep og skadelig seksuell atferd. At atferden vises mer problematisk ved overgrep i tidlig alder og hyppige overgrep, har blitt drøftet og samsvarer med teori om hjernens utvikling av faste unormale mønstre.

Abstract

Title: An endless cycle: when victims of abuse become abusers

Background: According to Aasheim and Rudi (2018), around 20-30% of all abuses against children and young people are committed by other minors. Many of these children have themselves been subjected to physical, mental or sexual abuse.

Research question: What does the research literature say about the connection between children who have been sexually abused and their development of a harmful or problematic sexual behavior?

Method: The method used for this study is a literature review where I have identified a research question and then sought to answer the question by searching for, evaluating and analysing relevant peer-viewed research literature using a systematic approach (Aveyard, 2019, s. 2).

Result: The research literature indicates that there is a close connection between perceived sexual abuse and the development of an unhealthy sexual behaviour. It shows that the consequences of the sexual abuse could get worse if it involved penetration, if the abuse started when the child was very young, and if the abuse has been frequent and chronic.

Conclusion: Through analysis of the research literature, we can conclude that there is a connection between sexual abuse and harmful sexual behaviour. The behaviour is shown to be more problematic if the abuse starts at an early age and if the abuse is frequent. This corresponds with the theory presented of the brain's development of fixed abnormal patterns.

Minutter

Minutter, kanskje timer
Av din egen eksistens
Som du har glemt,
Men som jeg
Husker. Du lever
Et hemmelig liv
I en annens minne

Tor Ulven

Innhold

1. Innledning	1
1.1. Bakgrunn og for-forståelse	1
1.2. Problemstilling og avgrensing.....	2
2. Teori og begrepsavklaring.....	2
2.1. Seksuelle overgrep og incest	2
2.2. Seksuell atferd hos barn og ungdom.....	3
2.2.1. Trafikklyset – Grønn	4
2.2.2. Trafikklyset – Gul.....	4
2.2.3. Trafikklyset – Rød	5
2.3. Traumeperspektiv.....	5
2.4. Resiliens	7
3. Metode.....	8
3.1. Valg av metode	8
3.2. Litteraturstudie.....	8
3.3. Litteraturhierarki	9
3.4. Søkeprosessen	9
3.5. Validitet, reliabilitet og kritisk vurdering.....	10
4. Presentasjon av artikler	11
4.1 Artikkel 1.....	11
4.2 Artikkel 2.....	12
4.3 Artikkel 3.....	13
4.4 Artikkel 4.....	15
4.5 Tema-analyse.....	16
5. Drøfting	17
5.1. Seksuelle overgrep gir større risiko for SSA.....	17

5.2. Større risiko for utvikling av SSA for gutter	18
5.3. Større risiko for utvikling av SSA dersom overgrep inneholdt penetrering eller overgriper var fremmed	19
5.4. Hvorfor får ikke alle problemer?	20
5.5. Implikasjoner for praksis	21
6. Styrker og begrensninger med oppgaven.....	22
7. Avslutning.....	22
8. Litteraturliste	24
Vedlegg 1 - Søkelogg	26
Vedlegg 2 – Inkluderte artikler	28
Vedlegg 3 – Ekskluderte artikler.....	30
Vedlegg 4 – Skjema for kritisk vurdering.....	33

1. Innledning

Voldtekstanmeldelser med mindreårige gjerningspersoner øker gradvis, skriver Kripos (2017, ss. 6-7) i en rapport. Antall mindreårige som i 2016 ble anmeldt for seksuell omgang eller voldtekt med barn under 14 år økte med 60% fra gjennomsnittet i årene 2012-2015. En betydelig andel av disse mindreårige utviser en bekymringsfull atferd hva gjelder seksuallovbrudd, og Betanien sykehus (2020) viser til at de har en problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA). Det å selv ha vært utsatt for stor belastning eller traume, som for eksempel seksuelle overgrep, kan være med på å forklare hvorfor noen av disse barna utviser en skadelig seksuell atferd. I denne litteraturstudien skal jeg foreta systematiske søk i relevante databaser, og analysere og vurdere eksisterende forskning og faglitteratur for å besvare problemstillingen min. Jeg vil presentere relevant teori for å belyse hvordan hjernens utvikling skaper unormale mønstre ved store og risikofylte belastninger, og diskutere hvorfor ikke alle barn som opplever de samme påkjenningene også opplever de samme konsekvensene.

1.1. Bakgrunn og for-forståelse

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om skadelig seksuell atferd blant mindreårige. Temaet har jeg valgt på bakgrunn av en sterk faglig interesse og praksiserfaringer jeg har anskaffet meg i løpet av studietiden. Gjennom en sexolog barneverntjenesten fikk hjelp av i praksisperioden, lærte jeg om sunn og usunn seksuell atferd, og når man bør begynne å bli bekymret for et barns seksuelle atferd. Etter dette vokste min faglige interesse for temaet, og spesielt for sammenhengen mellom barns opplevde seksuelle misbruk og utviklingen av en skadelig eller problematisk seksuell atferd. Etersom jeg opplever at dette er et tema vi ikke har lært så mye om på studiet, har jeg valgt å fordype meg i det for å styrke min egen kompetanse. I løpet av praksisperioden i barneverntjenesten jobbet jeg med flere saker hvor barnets seksuelle helse var et tema, og jeg tenker det er stor sannsynlighet for at jeg også etter studiene vil treffe barn med en problematisert seksuell atferd. Det er på bakgrunn av dette svært relevant for meg som barnevernspedagog å tilegne meg mer kunnskap om temaet, slik at jeg på best mulig måte kan hjelpe barna og ungdommene med disse problemene.

1.2. Problemstilling og avgrensing

For å styrke min kompetanse og utvikle meg selv i hjelperollen, har jeg i lys av mitt tema valgt følgende problemstilling:

«Hva sier forskningslitteraturen om sammenhengen mellom barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep og deres utvikling av en skadelig eller problematisk seksuell atferd?»

Oppgaven vil avgrense seg til barn og unge under 18 år som viser tegn på skadelig eller problematisk seksuell atferd, og jeg vil derfor kun ta i bruk studier hvor den skadelige seksuelle atferden har debutert før fylte 18 år. Ettersom jeg ikke ønsker å anta at vedvarende og gjentakende opplevelser av seksuelle overgrep har en tyngre vektlegging enn én traumatisk engangshendelse, vil oppgaven også inkludere barna som kun har opplevd ett seksuelt overgrep. Av samme grunnlag vil jeg også inkludere alle former for seksuelle overgrep, både digitale/fysiske og fysisk-kontakt/ikke fysisk-kontakt.

2. Teori og begrepsavklaring

For å besvare problemstillingen min, er det viktig å definere og forklare begreper jeg benytter gjennom oppgaven. I dette kapitlet skal jeg forklare noen av de mest sentrale begrepene, før jeg presenterer teori om hjernens endring ved vedvarende og store påkjenninger de første leveårene, og deretter forklare resiliens-begrepet.

2.1. Seksuelle overgrep og incest

Et seksuelt overgrep er når en person lokker, manipulerer, lurer, tvinger, skremmer eller truer en annen til å delta i seksuelle aktiviteter vedkommende ikke ønsker å være med på, ikke er moden til eller ikke er i stand til å vurdere eller forstå rekkevidden av ifølge Aasland (2009, ss. 31-32). Når en person på grunn av redsel, frykt, beruselse, evne, alder eller trusler ikke er i stand til å si ja eller nei til enhver form for seksuell kontakt, er det et seksuelt overgrep. Aasland (2009, s. 31) viser videre til at man juridisk sett deler seksuelle overgrep

av barn inn i tre kategorier. Det er *seksuell omgang*, som kan være samleie analt, oralt og/eller vaginalt, eller samleieliknende forhold. *Seksuell handling*, som for eksempel er beføling av barnet, og/eller at barnet tvinges til å ta på overgriperers kjønnsorganer. Og siste kategorien; *seksuell atferd*, som er ikke-fysisk kontakt. Dette kan for eksempel være å vise barnet pornografi, tvinge barnet til å se på seksuelle handlinger, sende seksualisert innhold over nett, tvinge barnet til seksuelle handlinger med seg selv, blotte seg, eller fotografere/filme barnet i seksuelle stillinger. Vildalen (2014, s. 133) viser til at det også finnes en sosialpsykologisk definisjon av seksuelle overgrep. De seksuelle handlingene konkretisert i straffeloven (2005, kapittel 26: seksuallovbrudd) er handlinger som ikke er akseptable i vårt samfunn. Ifølge Vildalen (2014, s. 133) fanger lovens konkretiseringer likevel ikke opp alle overtramp og skadelige handlinger som enkelte blir utsatt for, og noen typer seksuelle overgrep blir dermed ikke dekket av straffelovens rammer, på tross av den store skaden den overgrepsutsatte blir påført. Dette kan være mer subtile handlinger, som for eksempel en mor som vasker barnets kjønnsorganer fram til hen er i ungdomsskolealderen, eller foreldre eller andre voksne som er svært ivrige etter å få vite alt om barnets/ungdommens seksuelle tanker og følelser, og spør/undersøker mer enn det som er vanlig at voksne gjør. Dette er handlinger hvor overgriperen lett kan skjule at atferden er seksuelt motivert. I denne oppgaven vil jeg bruke begrepet *seksuelle overgrep* om både seksuell omgang, seksuell handling, seksuell atferd og også ved handlinger dekket av den sosialpsykologiske definisjonen. Ifølge Aasland (2009, s. 32) er incest et begrep som brukes for seksuelle overgrep mellom nære familiemedlemmer i nedstigende eller horisontal linje, eller mellom en voksen i en foreldrerolle og et barn. I denne oppgaven vil begrepet *seksuelle overgrep* også inkludere incest-begrepet.

2.2. Seksuell atferd hos barn og ungdom

Ifølge Hegge (2016, s. 2) er seksualitet en integrert del av menneskets personlighet, og noe som utvikles gjennom hele livet. Uavhengig av alder er det naturlig å uttrykke sin seksualitet gjennom sin atferd, både gjennom språk, berøring, utforsking av egen eller en annens kropp, seksuell aktivitet, lek eller samspill. Hvordan vår seksualitet utfolder seg og utvikler seg påvirkes av erfaringer og sosiale, følelsesmessige, fysiske, psykiske, kulturelle, økonomiske og politiske faktorer. Alle mennesker har rett til å uttrykke sin seksualitet, også barn. Noen

barn og ungdommer utviser en seksuell atferd som øker deres sårbarhet eller skader andre, og dette er atferd voksne av omsorgsmessige hensyn har ansvar for å reagere på, samt sørge for nødvendig hjelp og beskyttelse. Trafikklysmodellen er ifølge Hegge (2016, ss. 3-6) et verktøy voksne, både profesjonelle og andre omsorgspersoner, kan bruke for å identifisere karakteren ved barnets seksuelle atferd. I denne modellen rangeres den seksuelle atferden i kategoriene grønn, gul og rød, og viser eksempler i de forskjellige kategoriene basert på aldersgruppene 0-5 år, 5-9 år, 9-12 år og 13-18 år. Forskningslitteraturen jeg velger å bruke i denne oppgaven har også forskjellige inndelinger av ulik seksuell atferd. Disse inndelingene vil bli forklart under hver artikkel når de blir presentert, men jeg har likevel valgt å legge vekt på trafikklyset for å samlet sett kunne undersøke den seksuelle atferden blant alle barna som er undersøkt i de fire studiene.

2.2.1. Trafikklyset – Grønn

Alle barn er tjent med å ha et godt forhold til hele kroppen sin, og barn må ifølge Aasland (2020, s. 49) få leke med sine genitalier, og familie- og «doktorleker» med andre jevnaldrende, så lenge leken skjer frivillig fra alle parter. Den grønne sonen i trafikklyset er ifølge Hegge (2016, s. 4) seksualitet som er lysbetont, spontan, nysgjerrig, gjensidig og lett distraherbar. Det kan være lek eller aktivitet med barn som er likeverdige med tanke på alder, størrelse og modning, og den seksuelle atferden reflekterer aldersadekvat interessert utforskning, balansert med nysgjerrighet på andre aspekter ved livet. Et eksempel på grønn atferd i aldersgruppen 5-9 år er en økt interesse for andre barns kjønnsorgan, hvor barnet for eksempel ser/berører hverandres kjønnsorgan gjennom lek basert på gjensidig samtykke.

2.2.2. Trafikklyset – Gul

Den gule sonen i trafikklysmodellen viser i henhold til Hegge (2016, s. 5) en bekymringsfull seksualitet med tanke på intensitet og hyppighet, eller manglende samsvar med aldersmessig og utviklingsmessig modenhet. Atferden innenfor denne kategorien krever observasjon og mer informasjon for å avklare hvorvidt atferden er grenseoverskridende eller ikke. Et eksempel på seksuell atferd i gul sone i aldersgruppen 5-9 år er at barnet bruker voksent språk når hen prater om seksualitet, for eksempel «synes du jeg er sexy?» eller «se

på dukkene mine, de knuller». Et eksempel i aldersgruppen 9-12 år er mobbing/plaging av andre som inkluderer seksuelt aggressivt innhold.

2.2.3. Trafikklyset – Rød

I henhold til Hegge (2016, s. 6) er seksuell atferd i den røde sonen krenkende eller skadelig, både for den som utsettes for det og barnet som utfører handlingene. Sandvik et al. (2021, s. 22) viser til disse kjennetegnene ved den skadelige seksuelle atferden: signifikant forskjell på maktforhold, modningsnivå, alder og/eller styrke mellom barna, overdreven og/eller grenseoverskridende seksualitet, manglende samtykke, at atferden er preget av hemmelighet og/eller planlegging, bruk av trusler eller tvang, at atferden øker selv om den blir forsøkt stoppet, og at den som har blitt utsatt er preget av negative følelser som frykt og sinne. Sandvik et al. (2021, s. 22) beskriver videre at det kan være ulike årsaker til at barn utviser en skadelig seksuell atferd. For noen kan det handle om en uheldig eksperimentering med seksualitet, eller en automatisk respons på misbruk eller omsorgssvikt. Noen utviser handlingene etter å ha sett eller blitt vist mye pornografi eller at voksne har hatt sex foran barna, mens det for andre kan være mer impulsive handlinger som ikke er planlagte eller har noen klar årsak. Når jeg i denne oppgaven viser til barn med problematisk eller skadelig seksuell atferd, er det barn i den røde sonen jeg refererer til.

2.3. Traumeperspektiv

Hjernen vår er ikke ferdig utviklet ved fødsel, og ifølge Eide-Midsand (2010) utvikles og organiseres de ulike hjerneområdene til forskjellig tid opp gjennom barndommen. Denne prosessen påvirkes av samspillet med våre omsorgspersoner slik at hjernen på best mulig måte kan tilpasse seg de sanseinntrykk den mottar. Fra et traumeperspektiv betyr dette at uhåndterbare påkjenninger, som seksuelle overgrep, i de første leveårene kan sette stort preg på hvordan hjernen utvikles og organiseres. Videre betyr dette at jo tidligere påkjenningen inntreffer, desto mer omfattende skjevutvikling vil hjernen ha fordi dypere strukturer i hjernen vil påvirkes. I de dypere delene av hjernen regulerer man de grunnleggende funksjoner som aktiveringsnivå, søvn, oppmerksomhet, impulsivitet og fryktrespons. Hit, til hjernestammen og mellomhjernen, kommer sanseinformasjon først inn,

og den første grovsorteringen av informasjon foregår. Dette er automatisk sjekk på om et sanseintrykk er kjent, om det inneholder faresignaler, eller om alarmen i hjernen skal settes på. Eide-Midsand (2010) forklarer videre at det er de mer avanserte delene av hjernen som styrer og overprøver informasjonen fra de mer primitive delene, men jo større trussel som registreres, jo kraftigere alarm, jo reddere vi er, desto mer styres vi av de primitive strukturene i hjernestammen og mellomhjernen. Funksjonene blir da mindre og mindre viljestyrt, og vi reagerer automatisk før vi får tid til å tenke.

Eide-Midsans (2010) beskriver at hjernen til spedbarn er predisponert til å tilkalle tilknytningsfigurene sine ved å skrike når det utsettes for smertefulle eller skremmende opplevelser. Når dette mønsteret alltid fungerer, bygges mønsteret fastere og fastere inn i hjernen – Når man skriker, så kommer det hjelp. Men hva skjer dersom omsorgspersonene ikke kommer eller dersom det er omsorgspersonene selv som forårsaker påkjenningene? Da fungerer ikke de normale responsmønstrene som er innebygd i hjernen til spedbarnet, og hjernen må finne seg andre måter å reagere på, alternative systemer som automatisk aktiveres når barnet senser fare eller opplever ubehag. Dette kan resultere i varige forstyrrelser i hjernens aktiveringsnivå, og barnet kan bli over- eller underaktivert og utvikle reguleringsvansker. Eide-Midsans (2010) viser videre til hvordan overaktivering arter seg etter hvert som angsten øker. Atferden kan bli mer og mer ukontrollert, og tenkningen mer konkret, og på et visst punkt slutter man å tenke rasjonelt og går over til å reagere følelsesmessig, og til slutt rent refleksivt. For personer som har opplevd store påkjenninger i starten av livet og som da har bygget unormale faste mønstre i hjernen, vil disse reaksjonsmåtene være faste måter å reagere på ved stress. Når stressresponsene oftere aktiveres, skjer det etter hvert en sensitivisering av hele systemet, og det skal stadig mindre og svakere trusler til før alarmen går. Dette kan bety at stimuli som for folk flest virker helt harmløse, kan for noen utløse alarmen.

Fra et traumeperspektiv, forklarer Andersen (2014, s. 56) at disse unormale faste mønstrene i hjernen kan hjelpe oss å forstå at et barns atferd, uansett hvor destruktive de kan være, kan ha en selvregulerende effekt. Barnet tar i bruk sine responsmønstre for å dempe smerte

og indre uro, og kan utføre handlinger eller atferd som for eksempel selvskading, rusmisbruk, spiseforstyrrelser, depresjon, aggressjon og vold, tilbaketrekking osv. som virker selvregulerende for barnet. Andersen (2014, s. 56) beskriver videre at dette ikke er veloverveide og rasjonelle valg som barnet tar, men bør forstås som en refleksstyrt nødhandling, selv om det er valg som kan medføre nye nederlag, kjeft fra voksne, straff eller fysisk smerte. Det er atferd som ikke *er* problemet, men *løsnings* på barnets problem. Dette kan, for noen, være en del av forklaringen på hvorfor barn og unge utfører skadelige, voldelige eller truende seksuelle handlinger mot andre.

2.4. Resiliens

I henhold til Borge (2018, s. 11) utvikler halvparten av alle som blir eksponert eller utsatt for en risiko psykiske eller fysiske vansker i etterkant. Likevel er det blitt observert at nesten annethvert barn som har levd under vanskelige forhold klarer seg bra i livet. Hvorfor, har det de senere årene blitt forsket mye på, og fenomenet har fått begrepet; resiliens. Resiliens betyr motstandskraft, robusthet eller utholdenhet. Det handler om at mennesker til tross for erfaringer med alvorlig risiko har god fungering. Alle barn har sine særegne måter å reagere på (Borge, 2018, s. 17), men forskere har ifølge Nordanger og Braarud (2017, ss. 28-29) likevel identifisert noen faktorer som kan ha særlig stor betydning for hvor alvorlige konsekvensene av store påkjenninger blir. Dette er kjennetegn knyttet til selve belastningen, egenskapene til barnet eller ungdommen, og forhold ved barnets sosiale kontekst som familie og øvrig nettverk. Blant de faktorene som fremstår som aller mest beskyttende er trygghet, stabilitet i omsorgsrelasjoner og støtte fra familiemedlemmer eller andre voksne. Blant faktorer som kan forverre konsekvensene, har Nordanger og Braarud (2017, s. 28) blant annet trukket fram at forhold som inntreffer før fylte fem år er forbundet med mer alvorlige konsekvenser, og jo hyppigere og mer kronisk belastningene er. Dette stemmer med hjerneforandringene som ble beskrevet i punkt 2.3. Seksuelle overgrep som innebærer penetrering, og belastninger som involverer bruk av tvang eller trusler, har også blitt trukket frem som faktorer som kan forverre konsekvensene.

3. Metode

3.1. Valg av metode

Metode er noe som forteller oss om hvordan vi bør gå fram for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap, og valg av metode tar utgangspunkt i hvilken problemstilling man har (Dalland, 2020, ss. 53-54). Litteraturstudie er et systematisk søk etter eksisterende litteratur med bakgrunn i en gitt problemstilling (Aveyard, 2019, s. 2). Derved har jeg tatt i bruk litteraturstudie for å undersøke hva forskningslitteraturen sier om sammenhengen mellom barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep og deres utvikling av en skadelig eller problematisk seksuell atferd. Denne metoden var et verktøy jeg tok med meg i møte med løsningen av problemstillingen og det jeg skulle undersøke. Da det allerede finnes mye forskning på tema, og problemsillingen krever at jeg undersøker ulik forskningslitteratur, har jeg konkludert med at å bruke et litteraturstudie er den beste fremgangsmåten for løsningen av denne oppgaven.

3.2. Litteraturstudie

I henhold til Aveyard (2019, s. 2) er litteraturstudie en omfattende og analyserende forskningsmetode som søker, vurderer og analyserer allerede eksisterende kunnskap knyttet til et bestemt spørsmål. Metoden tar i bruk grundige og systematiserte søk i forskningslitteratur som gir en innsikt i kunnskap som bare er mulig å få ved å se på ulike forskningsresultater samlet. Aveyard (2019, s. 4) viser videre til at litteraturstudier er viktig fordi det gir oss en mulighet til å utforske og oppsummere forskning og kunnskap som er tilgjengelig for oss. I tillegg vil man for å svare på problemstillingen ha optimalt med kunnskap for å kunne skape evidens i undersøkelsen så resultatet blir mest mulig presist. Videre forklarer Aveyard (2019, s. 6) at enkelte deler av litteraturen bare gir mening dersom man ser den i sammenheng med hverandre og ikke isolert sett. Man kan gjøre en tolkning av resultatet i en artikkel som ikke alltid samsvarer med tolkningen av resultatet i en annen artikkel. Derfor er det viktig å se på litteraturen samlet for å kunne tilegne seg et helhetsbilde av eksisterende litteratur og kunnskap.

3.3. Litteraturhierarki

I henhold til Aveyard (2019, s. 66) er litteraturhierarki et begrep som forklarer rangeringen av studiedesign eller metodikk. I et litteraturhierarki vil man forvente at metoden brukt i studien er sterkere jo høyere oppe i hierarkiet den er rangert, noe som er viktig å ta i betraktning under utvelgelsen av forskningslitteratur. Tidlig lagde jeg et litteraturhierarki som kunne hjelpe meg med å undersøke forekomst og sammenhenger mellom fenomener. Høyest i litteraturhierarkiet satt jeg kasus-kontrollstudier. I en kasus-kontrollstudie identifiserer man en gruppe som har en særegen sykdom (kasus), og en kontrollgruppe uten den aktuelle sykdommen, men som ellers er sammenlignbar med kasus, og deretter registrerer hvor mange som har vært eksponert for en faktor (Lydersen, 2019). Under kasus-kontrollstudie satte jeg kohortstudier som relevant. En kohortstudie er et verktøy for å undersøke sammenhenger mellom eksponering og sykdom, og er en metode som følger en kohort eller en gruppe individer over tid slik at det er mulig å måle om individene er eksponert (Simpson, 2021). Under kohortstudier satte jeg tverrsnittstudier. En tverrsnittstudie samler informasjon på en planlagt og strukturert måte i en definert populasjon på et gitt tidspunkt, og brukes mest når man skal beskrive forekomst av eller sammenhenger mellom fenomener (helsebiblioteket, 2016). Ved utvelgelsen av forskning til litteraturstudiet har jeg også vurdert andre typer studiedesign, for å unngå ekskludering av relevant forskning.

3.4. Søkeprosessen

Det ble foretatt fire søk i tre forskjellige databaser for å skape et helhetlig bilde av tema. Databasene jeg brukte var PsycInfo, SocINDEX og CINAHL. Disse databasene inneholder blant annet internasjonale tidsskrift og fagfelleverdert litteratur innen fysisk/mental helse, sosiologi og atferdsforskning, noe jeg vurderte var relevant for oppgavens tema. Jeg opplevde at det var lite relevant og dekkende forskning på norsk, og har derfor kun brukt engelske søkeord.

For å avgrense antall treff på søkene, har jeg tatt med inklusjon- og eksklusjonskriterier. For å kvalitetssikre litteraturen har et av mine inklusjonskriterier vært å kun se etter

fagfelleurdert litteratur. Jeg har også ekskludert studier som ikke omhandler barn og unge under 18 år, eller hvor den skadelige seksuelle atferden ikke har debutert før fylte 18 år. Studier annet enn primærstudier har også blitt ekskludert fra oppgaven min. For at oppgaven skal bli mest mulig profesjonsrelevant i Norge, har jeg valgt å ekskludere artikler og studier fra land som har veldig ulik seksualitetsforståelse enn vi har i Norge. Seksuelle uttrykk varierer mellom kulturer, både hvordan seksuell atferd praktiseres, holdninger til seksualitet og ikke minst synet på barn og unges seksuelle utvikling (Deressa & Størksen, 2006, s. 10).

For å finne artiklene til oppgaven, har jeg gått systematisk gjennom treffene. Etter hvert søk leste jeg titlene på artiklene, og ekskluderte deretter artiklene som ikke var relevant. Etter fire søk, satt jeg med 47 artikler som etter tittel virket relevant for besvarelsen. Videre leste jeg abstrakt på de 47 artiklene, og igjen ekskluderte de som ikke var relevant for problemstillingen. Da hadde jeg 14 artikler etter ekskludering av duplikatene. Ved nærmere gjennomgang av metode, problemstilling og tema i artiklene endte jeg opp med 3 artikler for å besvare problemstillingen. Artikler ble ekskludert da de viste seg å ikke handle om sammenhengen mellom seksuelle overgrep og SSA, at det ikke var primærstudier og at de ikke var fagfelleurdert. Mer om de ekskluderte artiklene ligger i vedlegg 3.

Søkeprosessen har også bestått i å lese gjennom referanselistene på de artiklene jeg fant relevant for besvarelsen, og jeg valgte derfor også én artikkel derfra. Mer om søkene ligger i vedlegg 1 og 2.

3.5. Validitet, reliabilitet og kritisk vurdering

I henhold til Karth (2015, s. 31) er det viktig for undersøkelsen å avgjøre om resultatene har tilstrekkelig validitet og kan brukes i en forskningssammenheng. Resultatene i denne litteraturstudien er fire forskningsartikler som jeg har funnet gjennom systematiske søk. Validitet kan gjerne regnes som en hjørnestein innen forskning, og dersom en undersøkelse mangler validitet, er resultatene verdiløse. Validitet betyr gyldighet, og har å gjøre med om

forskningens konklusjoner er gyldige eller ikke. Det handler om at undersøkelsen måler og avdekker den virkeligheten vi har satt oss fore for å avdekke. Reliabilitet siktes til hvor pålitelige målingene i en undersøkelse er ifølge Halvorsen (2008, s. 68). Høy reliabilitet betyr at studiens resultater kan etterprøves, at målinger skal gi tilnærmet identiske resultater dersom resultatene måles på nytt. For å sikre validitet og reliabilitet i denne oppgaven har jeg foretatt en kritisk vurdering av alle de inkluderte artiklene. Ifølge Helsebiblioteket (u.å) kan ikke forskningsresultater brukes ukritisk, og hensikten med en kritisk vurdering er å vurdere gyldigheten av informasjonen som kommer fram i studien. For en utgreiing av min kritiske vurdering av forskningsartiklene, se vedlegg 4.

4. Presentasjon av artikler

For å kunne besvare problemstillingen, har jeg valgt ut fire forskningsartikler som studerer en sammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og utviklingen av en skadelig seksuell atferd. Jeg skal i dette kapitlet presentere disse artiklene. Jeg vil vise til artikkelens problemstilling, fremgangsmåte og resultat, og trekke frem det som er relevant.

4.1 Artikkel 1

Den første artikkelen jeg skal presentere er; *Testing the «sexually abused-abuser hypothesis» in adolescents: A population-based study* av Aebi et al. (2015). I denne fagfelleverderte forskningsartikkelen blir hypotesen om at de som har opplevd seksuelle overgrep har større sjanse for selv å bli overgripere, eller å ha en skadelig seksuell atferd hvor de bruker tvang undersøkt. Selv om artikkelen kun belyser skadelig seksuell atferd med bruk av tvang, vil jeg bare bruke begrepet skadelig seksuell atferd/SSA, ettersom tvang er et kjennetegn ved begrepet.

I denne tverrsnittstudien har Aebi et al. (2015) brukt et nasjonalt representativt utvalgt av elever i niende klasse på offentlige skoler i Sveits. Med en svarprosent på 89,1 var det 6628 elever med en gjennomsnittsalder på 15,50 år som deltok i den endelige undersøkelsen.

Studien tok i bruk selvrapporterings skjema som dekket SSA, overgrepshistorikk, vold, rusbruk, demografi og psykisk helse.

Aebi et al. (2015) presenterer funnene i studien, som viser at seksuelle overgrep er en stor og viktig risikofaktor for utviklingen av en skadelig seksuell atferd både for gutter og jenter. Selv om det også var en stor risikofaktor for guttene, var det større risiko hos jentene, da undersøkelsen viste at 245 (7,1%) av guttene og 40 (1,3%) av jentene i undersøkelsen rapporterte en skadelig seksuell atferd. Av disse var det 104 (42,4%) gutter og 34 (85%) jenter som også rapporterte å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep. Undersøkelsens utforming av kategorien om seksuelle overgrep, ga også statistikk om hvilke typer overgrep som gir større sjanse for å utvikle SSA. For gutter gjaldt dette blant annet at overgriperen var en fremmed, mens det for jenter var en risikofaktor dersom de hadde opplevd flere overgrep, og dersom de under overgrepene ble penetrert vaginalt, oralt eller analt. Studien viste at opplevd ikke-seksuell vold, å ha atferdsproblemer, å ha en voldelig ikke-seksuell atferd og å bruke rusmidler, også hadde en sammenheng med SSA.

4.2 Artikkel 2

Den andre artikkelen jeg skal presentere er; *Childhood trauma experience and the expression of problematic sexual behavior in children and adolescents in state custody* av Szanto et al. (2012). I denne studien blir det undersøkt hvilke typer traumeopplevelser som har en sammenheng med utviklingen av normal og unormal seksuell atferd hos barn og ungdom. For å måle den problematiske seksuelle atferden, ble seksuell atferd gradert i fem kategorier, fra 0-4, hvor 0 indikerte normal, uproblematisk seksuell atferd, og 5 var alvorligste graden av SSA.

Studien hadde fire tydelige problemstillinger som Szanto et al. (2012) ønsket å svare på. De var: (1) det vil være en assosiasjon mellom seksuelt/fysisk/psykisk misbruk, og den økte sannsynlighet for problematisk seksuell atferd i en av de fire gruppene, (2) seksuelt misbruk vil ha et sterkt og selvstendig forhold til utviklingen av alle formene for problematisk seksuell

atferd, (3) barn og unge med flest og verste traumeopplevelser vil være dem som viser både seksuelt reaktiv og seksuell aggressiv atferd, (4) det vil være en større sannsynlighet for at barnet eller ungdommen har problemer med sin seksuelle atferd dersom de sliter med å tilpasse seg sine traumeopplevelser.

Deltakerne i denne studien var ifølge Szanto et al. (2012) et utvalg av 5976 barn og unge i en alder av 5-18 år som ble plassert utenfor hjemmet av Illinois Department of Children and Family Services (IDCFS) mellom juli 2005 og november 2009. For målingen av barnets traumeopplevelser har studien tatt i bruk kartleggingsverktøyet CANS (Child and Adolescent Needs and Strengths), som rangerer traumeopplevelsene mellom 0-3 basert på barnets hjelpebehov.

Szanto et al. (2012) viser videre til funnene i denne studien, som viser en tydelig sammenheng mellom å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep, og utviklingen av en skadelig seksuell atferd. Blant annet var det mellom 68,3% og 84,3% i seksuell atferd kategori 2-4 som hadde opplevd ett eller flere seksuelle overgrep. Seksuelle overgrep var derfor også den type traumeopplevelse som viste størst sammenheng med utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd. Det ble videre bekreftet i studien at andre former for traumer også kan være en risikofaktor for usunn seksuell utvikling, spesielt dersom barnet eller ungdommen hadde opplevd flere antall traumer.

4.3 Artikkel 3

Denne tredje presentasjonen er av artikkelen; *Sexual behavior problems in sexually abused children: a preliminary typology* av Hall et al. (2002). Målet med denne studien var å utvikle en typologi for seksuelt misbrukte barn som viser problemer med sin seksuelle atferd, slik at behandlere og hjelpeapparat lettere kan kartlegge hvilke hjelpebehov barnet har.

Datainnsamlingen ble ifølge Hall et al. (2002) systematisk samlet inn fra journalene til 100 seksuelt misbrukte barn i alderen 3-7 år, i to forskjellige behandlingsprogrammer for

seksuelle overgrep. Kriteriene for utvalget var at barnet hadde hatt aktiv behandling for seksuelle overgrep, og at barnets seksuelle overgrep hadde blitt validert av en barneverntjeneste. Barna i studien opplevde forskjellige typer seksuelle overgrep, alt fra en enkelthendelse til regelmessig misbruk over flere år, og fra beføling til penetrering med og uten tvang.

På bakgrunn av barnets seksuelle atferd, og 12 andre faktorer ved barnets liv, traumeopplevelser, helse og familie, dannet Hall et al. (2002) en typologi i fem graderte kategorier, hvor 1 var minst problematisk og 5 var mest problematisk. De forskjellige kategoriene var: (1) utviklingsmessig forventet, (2) uplanlagt og interpersonal problematisk seksuell atferd, som er barn som deltar i spontan seksuell kontakt/berøring med andre, med eller uten selvfokuserte interesser eller atferd, (3) selv-fokusert seksuell atferd, som er barn som viser seksuelle interesser eller atferd som utelukkende er selvfokusert og uten seksuell kontakt/berøring av og med andre, (4) planlagt og interpersonal problematisk seksuell atferd uten tvang, som er barn som etter planlegging har seksuell kontakt/berøring med andre uten bruk av tvang, og med eller uten selvfokuserte interesser eller atferd, og (5) planlagt og interpersonal problematisk seksuell atferd med tvang, som er barn som bruker tvang til å delta i planlagt seksuell kontakt/berøring med andre, og som vanligvis viser selvfokuserte interesser og atferd.

Typologien til Hall et al. (2002) tyder på at faktorer ved de seksuelle overgrepene viser seg som konsekvenser for graderingen av gruppene. Det vil si at jo mer alvorlige faktorer ved overgrepet, desto mer problematisk blir den skadelige seksuelle atferden. Blant annet var det en betydelig forskjell i prosent mellom gruppe 1 og gruppe 5 ved faktorer som: at en forelder var overgriper, at det var overgrep mot flere ofre, overgrep mot flere søsken, sadistiske elementer ved overgriper, oral-genital stimulering, penetrering med fingre, barnets seksuelle opphisselse, genital selvstimulering, å observere overgriper i seksuelle handlinger, og grooming fra overgriper. Grooming er situasjoner hvor voksne tar kontakt med barn, som oftest på nett, med hensikt om å begå et overgrep (Ertzeid, 2021). Store forskjeller viste seg ifølge Hall et al. (2002) også ved lengde på overgrep, hvor det var 37% i

gruppe 1, og 9% i gruppe 3, mot 0% i gruppe 2, 4 og 5 som kun hadde opplevd ett enkelt overgrep. På samme måte var det også stor forskjell på hvem barnet mente hadde skylden for overgrepene. Der viste studien at det var 79% i gruppe 1, og 100% i gruppe 2, mot 0% i gruppe 3, 25% i gruppe 4, og 5% i gruppe 5 som mente at overgriper hadde skylden for overgrepene. Flesteparten i gruppe 3, 4 og 5 var ambivalent til hvem som hadde skylden for overgrepene. Studien viser derfor store forskjeller i alvorlighetsgraden av overgrepene og hvordan barnet utvikler sin seksuelle atferd. De fem forskjellige kategoriene viste ikke bare forskjell i barnets seksuelle atferd, men i de fleste områdene i barnets liv og familiefungering, inkludert behandlingsutfall.

4.4 Artikkel 4

Den siste artikkelen jeg skal presentere er; *Sexual Coercion Experience and Sexually Coercive Behavior: A Populationbased Study of Swedish and Norwegian Male Youth* av Seto et al. (2010). Hensikten med denne studien er å besvare fire problemstillinger: de som rapporterer opplevd seksuelle overgrep vil oftere rapportere (1) skadelig seksuell atferd, (2) ikke-seksuell antisosial atferd og rusbruk, og (3) skadelig seksuell atferd uten bruk av tvang. Den siste problemstillingen var (4) at sammenhengen mellom opplevd seksuelle overgrep og SSA ville forbli signifikant selv etter kontroll for ikke-seksuell antisosial atferd, rusbruk og skadelig seksuell atferd uten tvang.

Deltakerne i studien var ifølge Seto et al. (2010) et representativt utvalg av rundt 4000 gutter i tredjeklasse på videregående skoler i Sverige og Norge. Det ble utformet et selvrapporteringsskjema til deltakerne hvor det ble målt erfaringer med seksuelle overgrep, ikke-seksuell atferd/rusbruk, og skadelig seksuell atferd. Dersom deltakerne svarte «ja» til å noen gang ha opplevd å bli presset eller tvunget til seksuell berøring, masturbering, eller oral, anal eller vaginal samleie mot hans vilje, ble det rapportert som å ha opplevd seksuelle overgrep. Deltakerne ble rapportert til å ha en skadelig seksuell atferd dersom de svarte «ja» på om de hadde vært med på å snakke noen til, presset, eller tvunget noen til å bli seksuelt berørt, masturbere dem, eller ha samleie, oralsex eller analsex. I denne studien ble det også vektlagt viktigheten av å undersøke andre faktorer som i seg selv kan være med på å påvirke

resultatet. Blant annet kan en antisosial atferd og rusbruk være risikofaktorer for skadelig seksuell atferd.

Seto et al. (2010) fant i denne studien at det er ca. tre ganger så stor sjanse for å utvikle SSA dersom man selv har opplevd seksuelle overgrep, og det er derfor en klar sammenheng mellom de to faktorene. Resultatene fra både Sverige og Norge viste blant annet at det var høyere risiko for å utvikle en skadelig seksuell atferd dersom det opplevde seksuelle overgrepet inneholdt penetrering, enn hvis det ikke gjorde det. På samme måte var det lavere risiko for utviklingen av SSA dersom overgriper var en fremmed. Ved skadelig seksuell atferd uten tvang, var det større sjanse for ofte bruk av porno, inkludert bruk av voldelig porno og barneporno, dersom man opplevde seksuelle overgrep i en ung alder.

4.5 Tema-analyse

Denne litteraturstudiens funn har blitt tematisk analysert for å identifisere gjennomgående resultater og funn som viser seg på tvers av artiklene. Tabell 1 er en oversikt over temaer fra artiklene som viser seg å være relevante for besvarelsen av problemstillingen. Disse temaene vil bli nærmere gjort rede for og drøftet i kapittel 5.

Artikkel	Seksuelle overgrep gir større risiko for SSA	Større risiko for SSA hos gutter	Større risiko for SSA etter penetrering	Større risiko dersom overgriper er en fremmed
Aebi et al. (2015)	Ja	Ja	Ja - For jenter	Ja - For gutter
Szanto et al. (2012)	Ja	Ja	Ikke undersøkt	Ikke undersøkt
Hall et al. (2002)	Ja	Nei	Ja	Nei
Seto et al. (2010)	Ja	Ja	Ja	Nei

Tabell 1 - Tema-analyse

5. Drøfting

Oppgaven inkluderer 4 fagfelleverderte forskningsartikler som besvarer hvorvidt det er en sammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og utvikling av skadelig eller problematisk seksuell atferd. Alle artiklene viste til at seksuelle overgrep er en stor og viktig risikofaktor for utviklingen av en skadelig seksuell atferd i større eller mindre grad. I temaanalysen over har jeg presentert fire temaer som har gått igjen i artiklene. Jeg skal nå presentere videre disse temaene, før jeg også skal diskutere hvorfor ikke alle utvikler SSA av seksuelle overgrep når forskning viser en sammenheng.

5.1. Seksuelle overgrep gir større risiko for SSA

Alle artiklene viser at det er større risiko for å utvikle en problematisk eller skadelig seksuell atferd dersom man tidligere har opplevd ett eller flere seksuelle overgrep. Aebi et al. (2015) viste blant annet at 48% av dem som hadde rapportert skadelig seksuell atferd, også hadde blitt utsatt for en form for seksuelle overgrep. Disse overgrepene var både med fysisk kontakt og uten fysisk kontakt. Szanto et al. (2012) viste også tydelige sammenhenger mellom de to faktorene. Blant annet var det så mye som 84% av alle i kategorien for den mest problematiske skadelige seksuelle atferden som hadde opplevd seksuelle overgrep. For Szanto et al. (2012) som også undersøkte sammenhengen mellom SSA og andre former for traumeopplevelser, var det seksuelle overgrep som viste seg som den største risikofaktoren. Hall et al. (2002) undersøkte et annet type utvalg enn forfatterne ved de tre andre forskningsartiklene. Hall et al. (2002) brukte et utvalg av barn hvor alle hadde en historie med seksuelle overgrep. Undersøkelsen viste med dette at det var omtrent 71% av alle barna som viste tegn på en problematisk eller skadelig seksuell atferd. Alvorlighetsgraden på atferden var derimot delt, men flesteparten av barna med SSA hadde en planlagt skadelig seksuell atferd, hvor barnet brukte tvang mot andre barn. Seto et al. (2010) viste også en stor sammenheng mellom seksuelle overgrep og utviklingen av en skadelig seksuell atferd. I denne studien ble det presentert at det er ca. tre ganger så stor sjanse for å utvikle en skadelig seksuell atferd hvor barnet/ungdommen bruker tvang dersom de har opplevd ett

eller flere seksuelle overgrep. Av disse fire forskningsartiklene var det bare Aebi et al. (2015) som hadde en veldig bred definisjon av seksuelle overgrep. Szanto et al. (2012) hadde ingen klar definisjon av seksuelle overgrep, mens Hall et al. (2002) og Seto et al. (2010) fokuserte på seksuelle overgrep med fysisk kontakt. At Aebi et al. (2015) har hatt en bred definisjon som også har inkludert digitale seksuelle overgrep, kan være grunnen til at prosentandelen som utviser en skadelig seksuell atferd som også har blitt utsatt for seksuelle overgrep er lavere enn ved de tre andre studiene. I tillegg har Aebi et al. (2015) kun fokusert på skadelig seksuell atferd hvor barnet eller ungdommen bruker tvang mot en annen person. Dette betyr at en problematisk seksuell atferd uten tvang mot andre, men som inkluderer høy bruk av voldelig porno, høy hyppighet av masturbering (både i privat og offentlig rom), seksuell trakassering og en omfattende opptatthet av sex, ikke blir regnet som en problematisk seksuell atferd, og blir heller ikke da en del av undersøkelsens resultater. Ut ifra resultatene ved disse fire forskningsartiklene, fremkommer det tydelig at seksuelle overgrep er en stor risikofaktor for utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd, enten det er med eller uten tvang av andre.

5.2. Større risiko for utvikling av SSA for gutter

Det andre temaet som i tema-analysen viste seg relevant var om det er større sjanse for at gutter utvikler en skadelig seksuell atferd enn jenter. Ved dette spørsmålet var det sprik i resultatene hos de fire artiklene. Både Szanto et al. (2012), Seto et al. (2010) og Aebi et al. (2015) fant at gutter hadde høyere sjanse for å utvikle SSA. Szanto et al. (2012) sine funn viser at gutter hadde en høyere risiko for utviklingen av SSA på tvers av kategoriene som studien er delt opp i. Jentene hadde derimot høyere risiko for å utvikle en seksuell reaktiv atferd, som er atferd som kan være upassende seksualisert atferd i forhold til hvor barnet plasserer seg i risikofylte og skadelige seksuelle omgivelser, har upassende seksualisert språk, flørting som ikke er aldersadekvat, og har ubeskyttet sex. Guttene viste høyere risiko for å utvikle seksuell aggressiv atferd og både seksuell aggressiv og reaktiv atferd. Seksuell aggressiv atferd er atferd hvor barnet eller ungdommen utnytter et yngre eller svakere barn seksuelt gjennom lokking, tvang eller makt. Dette inkluderer også seksuelt trakasserende språk, upassende berøring, eller seksuelle overgrep mot en annen person som involverer penetrering. Seto et al. (2010) viste også til at gutter hadde høyere risiko for å utvikle SSA

enn jenter. Analysen av deres data, og funnene som ble presentert i studien besto derfor kun av gutter, fordi jenters skadelige seksuelle atferd kun var en femtedel av gutters. Aebi (2015) hadde funn som viste at det var et flertall av gutter som selvrapporterte om en skadelig seksuell atferd, med 7,1%. Mens det for jentene var 1,3% som rapporterte om SSA. Selv om det var et flertall av gutter som rapporterte om SSA, viste seksuelle overgrep seg som en høyere risikofaktor for jenter enn for gutter. Det var blant annet 42,4% av gutter med SSA som rapporterte om opplevelse av seksuelle overgrep, mens det var hele 85% av jentene. Hall et al. (2002) fant at det ikke var noe forskjell mellom kjønn.

5.3. Større risiko for utvikling av SSA dersom overgrep inneholdt penetrering eller overgriper var fremmed

De fire forskningsartiklene presenterte også faktorer ved de seksuelle overgrepene som kunne gjøre risikoen for å utvikle en skadelig seksuell atferd høyere. Blant annet var det høyere risiko etter penetrering, og dersom overgriperen var en fremmed. Aebi et al. (2015) viste at det for jenter var høyere risiko for utviklingen av SSA dersom overgrepet hadde involvert penetrering oralt, vaginalt eller analt. For gutter i denne studien var det også en forhøyet risiko ved penetrering, men ikke like høy som for jentene. Hall et al. (2002) som kategoriserte den skadelige seksuelle atferden etter alvorlighetsgrad, fant at flertallet i de to mest problematiske kategoriene hadde opplevd penetrering, med penis eller fingre, i de seksuelle overgrepene. Denne studien viser dermed at det er større sjanse for å utvikle alvorlige typer skadelig seksuell atferd etter seksuelle overgrep med penetrering. Seto et al. (2010, s. 225) fant både i det svenske utvalget og det norske, at det var større sjanse for å utvikle en skadelig seksuell atferd dersom det seksuelle overgrepet hadde involvert penetrering. Nordanger og Braarud (2017, s. 28) har også beskrevet at seksuelle overgrep som innebærer penetrering er av større betydning av hvor alvorlige konsekvensene av et seksuelt overgrep blir. Szanto et al. (2012) undersøkte ikke faktorer som penetrering og forhold til overgriper. Aebi et al. (2015, s. 2195) fant i sin studie at det var høyere risiko for SSA dersom overgriper, ved fysisk kontakt, var en fremmed. Dette gjaldt derimot kun for guttene, mens det for jentene ikke hadde noen betydning. Hall (2002, s. 299) fant at forhold til overgriper ikke hadde noen spesiell betydning for kategoriseringen av den skadelige seksuelle atferden. Seto et al. (2010, s. 225) fant også at det var mindre sjanse for SSA

dersom overgriper var en fremmed. Det var med dette kun Aebi et al. (2015) som fant at det var en høyere risiko dersom overgriper var fremmed. Grunnen til at denne studien viste et annet resultat på dette området kan være at forfatterne har brukt en bredere forståelse av seksuelle overgrep, blant annet digitale seksuelle overgrep. Barn har ifølge Justis- og beredskapsdepartementet (2021, s. 19) i dag mye høyere tilgang til internett enn før, noe som har ført til en annen form for utsatthet enn tidligere. Det har vært en drastisk økning i antall innrapporterte overgrep mot barn, fra 1 million rapporter i 2010 til nesten 17 millioner i 2019, noe som kan skyldes den digitale plattformen som en stor arena for overgripere til å lokke og lure barn til fysiske seksuelle møter. Derfor kan man tenke seg at Aebi et al. (2015) viser større risiko for å utvikle SSA dersom overgriper er en fremmed, fordi det nettopp blir enklere for fremmede å planlegge fysiske møter etter kontakt over nett, og antall overgrep utført av fremmede kan også da bli høyere.

5.4. Hvorfor får ikke alle problemer?

I punkt 2.3 og 2.4 viste jeg til teori som forteller om hvordan hjernen vår kan skape unormale faste (respons)mønstre for å takle stress og belastninger. Jeg forklarte også resiliensbegrepet som viser til at ikke alle barn og unge reagerer likt på de samme belastningene, og at noen barn og unge klarer seg til tross for vanskelige belastninger. Dette viser blant annet Hall et al. (2002) til ved å lage en typologi for skadelig seksuell atferd for barn som alle har opplevd en form for seksuelle overgrep. Selv om overgrepene har hatt ulik alvorlighetsgrad, viser typologien til at det også finnes barn som har hatt en normal seksuell utvikling til tross for opplevde seksuelle overgrep. Samtidig er det også de barna som har en så skadelig seksuell atferd at de selv utfører overgrep på andre barn ved å bruke vold og trusler. Som jeg forklarte tidligere, har store belastninger de første leveårene og hyppige belastninger mye å si. Nordanger og Braarud (2017, s. 28) viste blant annet til en forventet forverring av konsekvenser dersom barnet opplevde belastningen før fylte fem år, og ved hyppige belastninger. Aebi et al. (2015) bekrefter dette i sin studie, med en forhøyet risiko for å utvikle en skadelig seksuell atferd dersom man har opplevd flere overgrep (spesielt forhøyet for jenter), og dersom det første seksuelle overgrepet skjedde før fylte 12 år. Hvorfor ikke alle barna og ungdommene som opplever de samme belastningene får de samme konsekvensene, kan ifølge Nordanger og Braarud (2017, ss. 28-29) være basert på flere

forskjellige faktorer. Blant annet kan betydningen av hvem overgriper er ha mye å si. Som jeg forklarte i punkt 2.4, er gode og trygge omsorgspersoner en stor beskyttelsesfaktor for utviklingen av problematisk atferd og sykdom. Et barn kan ha hatt gode omsorgspersoner, selv om de har blitt utsatt for overgrep. Andre nære voksne i barnets omsorgskrets kan også være betydningsfull. Blant annet en omsorgsfull bestemor, en onkel, en ansatt i barnehagen eller en god nabo. Dette kan være personer som hjelper barnet å regulere seg, eller hjelper barnet slik at de faste responsmønstrene i hjernen ikke dannes like dypt (Eide-Midsand, 2010). Selv om barn og unge har opplevd de samme stress- og risikofaktorene i livet sitt, betyr det derfor ikke at alle reagerer likt, og at alle skaper de samme faste responsmønstrene i hjernen. At noen barn og unge utvikler en skadelig seksuell atferd kan derfor være, som jeg viste til tidligere, en måte å regulere seg på for å dempe stress og indre uro (Andersen, 2014, s. 56). Barna som ikke har utviklet SSA, kan muligens ha utviklet andre måter å løse sine problemer på, eller de kan ha hatt så store beskyttelsesfaktorer i livet sitt at de klarer seg til tross for store belastninger (Borge, 2018, s. 11).

5.5. Implikasjoner for praksis

Alle de fire forskningsartiklene jeg i denne litteraturstudien har presentert og analysert, har vist at det er en sammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og utviklingen av en skadelig seksuell atferd. For praksis betyr dette at man lettere kan være forberedt på konsekvensene ved seksuelle overgrep. Å hjelpe barn og unge med å regulere seg selv, og lære dem om sunn seksuell praksis kan være til god hjelp for å unngå at barna selv begår overgrep (Eide-Midsand, 2010). Utredning av seksuelle overgrep kan vise seg å være hensiktsmessig i tilfeller hvor barn utviser SSA, for å potensielt hindre flere overgrep på barnet og andre barn og unge. På samme måte bør en være ekstra oppmerksom på barnets seksuelle utvikling dersom seksuelle overgrep er påvist. Når vi nå vet at det potensielt er store konsekvenser for et barn å bli utsatt for seksuelle overgrep, bør man gjøre det man kan for å stoppe at andre barn påfører den samme smerten som de selv har opplevd.

6. Styrker og begrensninger med oppgaven

I en oppgave som denne støter man på både styrker og begrensninger. En styrke ved denne oppgaven har vært at jeg har foretatt systematiske søk i relevante databaser, og valgt ut artikler basert på inklusjons- og eksklusjonskriterier. På denne måten har jeg unngått «cherry-picking» som Aveyard (2019, s. 13) beskriver som utvelgning av litteratur som gir et ønsket resultat. Jeg har valgt forskningslitteratur uavhengig av resultat, men på bakgrunn av om de kan hjelpe meg med besvarelsen av problemstillingen min. Jeg har også foretatt kritiske vurderinger av alle de inkluderte artiklene mine, for å forsikre meg om forskningens validitet og reliabilitet.

En begrensning ved denne oppgaven er svakheter ved forskningslitteraturen jeg har valgt ut. Blant annet har det ved noen av artiklene vært risiko for hukommelseskjevhet, at det er for få personer i utvalget, at det kun er gutter i utvalget, eller at definisjonen av seksuelle overgrep ikke er definert godt eller bredt nok. Mer om svakheter ved hver artikkel i vedlegg 4. Det er også en begrensning ved resultatet i min oppgave at det er få forskningsartikler. Jeg har bare tatt for meg fire forskjellige studier, og selv om de har de samme resultatene, kan man ikke si at de er generaliserbare og kan gjelde for hele befolkningen (Grønmo, 2021).

En begrensning ved eget arbeid er språkhindringer. Ettersom jeg bare har søkt på engelsk litteratur, er det en potensiell risiko for at jeg har misforstått eller tolket feil i både titler, abstrakter, resultater og konklusjoner. Dette kan ha ført til at jeg har ekskludert eventuelle relevante artikler som kunne ha hatt en innvirkning på resultatene mine.

7. Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg kastet lys over forskningslitteratur som undersøker sammenhengen mellom opplevde seksuelle overgrep og utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd. Jeg har gjennom systematiske søk i relevante databaser funnet fire fagfelleverderte forskningsartikler som gjennom sine studier blant annet har undersøkt sammenhengen mellom disse to faktorene. Resultatene har vist at det er tydelig

sammenheng, og forhøyet risiko for å utvikle en skadelig seksuell atferd dersom man tidligere i livet har opplevd en form for seksuelle overgrep.

Ved å presentere teori som viser til hjernens utvikling av unormale faste mønstre ved store og vedvarende påkjenninger i de tidligste leveårene, har jeg også drøftet en forklaring på hvorfor enkelte utvikler en seksuell atferd som kan være skadelig eller farlig for seg selv eller for andre, til tross for at barnet selv har opplevd smerten og frykten ved å gjennomgå et seksuelt overgrep. Jeg har videre forklart resiliens begrepet, at et barn kan ha ulike risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer ved omgivelsene som kan være av betydning for hvor alvorlige konsekvensene av overgrepene er. Dette kan også være en forklaring på hvorfor ikke alle får de samme konsekvensene av de samme påkjenningene.

Resultatene i denne studien kan gi en god indikasjon på at det kan være en mulig sammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og SSA. For praksis kan dette bety at man bedre kan forebygge SSA dersom man er klar over at det kan være en direkte konsekvens av de seksuelle overgrepene. For et mer generaliserbart resultat, kreves det at det fremstilles ytterligere forskning på temaet som undersøker et bredt utvalg av barn og unge, og samtidig har en bred definisjon av både seksuelle overgrep og av SSA.

8. Litteraturliste

- Aebi, M., Landholt, M. A., Mueller-Pfeiffer, C., Schnyder, U., Maier, T., & Mohler-Kuo, M. (2015). Testing the "Sexually Abused-Abuser Hypothesis" in Adolescents: A Population-Based Study. *Archives of Sexual Behavior*, 44(8), ss. 2189–2199. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0440-x>.
- Andersen, I. L. (2014). Traumebevisst tilnærming. I S. Søftestad, & I. L. Andersen (red.), *Seksuelle overgrep mot barn: traumebevisst tilnærming* (ss. 54-67). Universitetsforlaget.
- Aveyard, H. (2019). Why do a literature review in health and social care? I H. Aveyard, *Doin a literature review in health and social care: a practical guide* (ss. 1-17). Open University Press.
- Betaniensykehus. (2020, september 21). *Problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA) hos barn og unge 0-17 år*. betaniensykehus: <https://betaniensykehus.no/behandlinger/problematisk-og-skadelig-seksuell-atferd-ssa-hos-barn-og-unge-0-17-ar>
- Borge, A. I. (2018). Hva resiliens handler om. I A. I. Borge, *Resiliens - risiko og sunn utvikling* (3. utg.) (ss. 11-37). Gyldendal.
- Dalland, O. (2020). Hva er en metode? I O. Dalland, *Metode og oppgaveskriving* (ss. 53-64). Gyldendal.
- Deressa, H. S., & Størksen, H. T. (2006). *Kulturell tilhørighet og seksuelle erfaringer blant urbane tenåringsjenter* [Hovedoppgave]. Universitetet i Oslo.
- Eide-Midsand, N. (2010). Bakenfor det svarte blikket. Del I. Problematferd som uttrykk for feilinnstillinger i hjernens stressresponssystem. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 47(12), ss. 1098-1102.
- Ertzeid, H. (2021, mai 22). *Slik blir barn og unge utsatt for seksuelle overgrep på nett*. forskning: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-internett-kriminalitet/slik-blir-barn-og-unge-utsatt-for-seksuelle-overgrep-pa-nett/1862256>
- Grønmo, S. (2021, november 7). *Kvantitativ metode*. snl: https://snl.no/kvantitativ_metode
- Hall, D. K., Mathews, F., & Pearce, J. (2002). Sexual behavior problems in sexually abused children: a preliminary typology. *Child Abuse & Neglect*, 26(3), ss. 289–312. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(01\)00326-X](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(01)00326-X).
- Halvorsen, K. (2008). Det teoretiske arbeidet med problemstillingen. I K. Halvorsen, *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg) (ss. 63-78). Cappelen akademisk forlag.
- Hegge, B. (2016). *Seksualitet hos barn og ungdom*. Stiftelsen psykiatrisk opplysning.
- helsebiblioteket. (2016, juni 7). *Tverrsnittstudie*. helsebiblioteket: <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/tverrsnittstudie>
- Helsebiblioteket. (u.å). *Kritisk vurdering*. helsebiblioteket: Hentet 10.05.2022 fra: <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering>
- Helsebiblioteket. (u.å). *Vedlegg 3: Ordliste med forklaringer*. helsebiblioteket: Hentet 11.05.2022 fra: https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/_attachment/249317?_ts=1552af4e162

- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021, august 15). *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn*. regjeringen: https://www.regjeringen.no/contentassets/2915ff68eb2849edb3218055be32d8cb/strategi-mot-internettrelaterte-overgrep-mot-barn_uu.pdf
- Karth, R. A. (2015). *Ungdomsskoleelevers intelligensoppfatninger og følger for strategibruk og forståelse* [Masteroppgave]. Høgskolen i Østfold. https://hiof.brage.unit.no/hiof-xmlui/bitstream/handle/11250/299902/15-01598-1%20Masteravhandling%20240869_1_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kripos. (2017). *Mindreårige anmeldt for voldtekt i 2016*. Politiet.
- Lydersen, S. (2019). Kasus-kontroll-studier. *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*, 139(18), <https://doi.org/10.4045/tidsskr.19.0575>.
- Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). En "ny psykologi" i emning. I D. Ø. Nordanger, & H. C. Braarud, *Utviklingstraumer: Regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi* (ss. 17-34). Fagbokforlaget.
- Sandvik, M., Tennfjord, O. S., Draugedalen, K., & Larsen, K. (2021, februar). *Forebygging og håndtering av problematisk og skadelig seksuell atferd hos barn og unge*. Seksuellatferd: https://www.seksuellatferd.no/wp-content/uploads/2021/02/rvts_seksuell-atferd_3februar_web.pdf
- Seto, M. C., Kjellgren, C., Priebe, G., Mossige, S., Svedin, C. G., & Långström, N. (2010). Sexual Coercion Experience and Sexually Coercive Behavior: A Population Study of Swedish and Norwegian Male Youth. *Child Maltreatment*, 15(3), ss. 219–228. <https://doi.org/10.1177/1077559510367937>.
- Simpson, M. R. (2021). Kohortstudier. *Tidsskrift for den Norske Lægeforening*, 141(15), ss. 1-3. <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0511>.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>.
- Szanto, L., Lyons, J. S., & Kisiel, C. (2012). Childhood Trauma Experience and the Expression of Problematic Sexual Behavior in Children and Adolescents in State Custody. *Residential Treatment for Children & Youth*, 29(3), ss. 231-249.
- Vildalen, S. (2014). Seksuelle overgrep - definisjon og omfang. I S. Vildalen, *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner* (ss. 132-147). Gyldendal Akademisk.
- Aasheim, E. T., & Rudi, G. (2018, juni 24). *Når barn misbruker barn*. sykepleien: <https://sykepleien.no/meninger/innspill/2018/06/nar-barn-misbruker-barn>
- Aasland, M. W. (2009). Hva er seksuelle overgrep? I M. W. Aasland, "... si det til noen ..." (2. utgave) (ss. 31-37). Høyskoleforlaget.
- Aasland, M. W. (2020). Barnets seksuelle utvikling. I M. W. Aasland, *Barna og seksualiteten* (2. utgave) (ss. 29-50). Cappelen Damm Akademisk.

Vedlegg 1 - Søkelogg

Database / søkemotor / nettsted	Søk nr.	Søkeord/ søkekombinasjoner	Antall treff	Kommentarer til søk / treffliste (fyll ut etter behov)
PsycInfo	1	Harmful sexual behaviour OR harmful sexual behavior OR problematic sexual behavior OR problematic sexual behaviour OR sexually reactive behavior OR sexually reactive behaviour AND abused-abuser theory OR abused-abuser hypothesis	6	Dato for søk: 30.03.2022 I treffet var det 3 artikler jeg fant relevant etter overskrift og deretter 1 artikkel jeg fant relevant etter å ha lest abstrakt etter mine eksklusjon- og inklusjonskriterier. Trefflisten ble rangert etter publiseringsdato, nyeste først.
	2	Harmful sexual behaviour OR harmful sexual behavior OR problematic sexual behavior OR problematic sexual behaviour OR sexually reactive behavior OR sexually reactive behaviour AND child* sexual abuse OR child* sexual trauma	213	Dato for søk: 30.03.2022 Søket gav 11 artikler jeg fant relevant etter overskrift, og deretter 4 artikler etter å ha lest abstrakt etter mine eksklusjon- og inklusjonskriterier. Trefflisten ble rangert etter publiseringsdato, nyeste først.
SocINDEX	1	Harmful sexual behavior OR sexual reactivity OR harmful sexual behaviour OR problematic sexual behaviour OR problematic sexual behavior OR PSB AND (child sexual abuse OR child sexual	195	Dato for søk: 31.03.2022 Dette søket gav 12 artikler jeg fant relevant etter overskrift, og 6 relevante artikler etter abstrakt. Trefflisten ble rangert etter databasens relevans.

		assault OR childhood sexual abuse OR child sexual trauma) AND (adolenscents OR teenagers OR young adults OR teen OR youth)		
CINAHL	1	<p>“Harmful sexual behaviour” OR “harmful sexual behavior” OR “aggressive sexual behaviour” OR aggressive sexual behavior” OR “problematic sexual behavior” OR “problematic sexual behaviour” OR “sexually reactive behavior” OR “sexually reactive behaviour” OR “HSB” AND (“child sexual abuse” OR “child sexual assault” OR “childhood sexual abuse” OR “child sexual trauma”)</p>	241	<p>Dato for søk: 05.04.2022</p> <p>Dette søket gav 21 relevante artikler etter overskrift, og deretter 6 relevante artikler etter å ha lest abstraktet etter mine eksklusjons- og inklusjonskriterier. Trefflisten ble rangert etter databasens relevans.</p>

Vedlegg 2 – Inkluderte artikler

Navnet på artikkelen i APA-stil	Hvor fant jeg den	Land	Studiedesign	Hvorfor valgte jeg denne
Aebi, Landolt, M. A., Mueller-Pfeiffer, C., Schnyder, U., Maier, T., & Mohler-Kuo, M. (2015). Testing the “Sexually Abused-Abuser Hypothesis” in Adolescents: A Population-Based Study. <i>Archives of Sexual Behavior</i> , 44(8), ss. 2189–2199.	PsycInfo. Søk 1. Treff 2	Sveits	Tverrsnittstudie	Studien bruker et stort utvalg til datamaterialet og søker sammenhengen mellom to faktorer
Szanto, Lyons, J. S., & Kisiel, C. (2012). Childhood Trauma Experience and the Expression of Problematic Sexual Behavior in Children and Adolescents in State Custody. <i>Residential Treatment for Children & Youth</i> , 29(3), ss. 231–249.	PsycInfo. Søk 2. Treff 72 Og SocINDEX søk nr.1 Treff 92	USA	Tverrsnittstudie	Studien bruker et stort utvalg av barn som har blitt seksuelt misbrukt og søker sammenheng mellom SSA.

<p>Hall, Mathews, F., & Pearce, J. (2002). Sexual behavior problems in sexually abused children: a preliminary typology. <i>Child Abuse & Neglect</i>, 26(3), ss. 289–312.</p>	<p>PsycInfo. Søk 2. Treff 117 Og SocINDEX søk nr.1 Treff150</p>	<p>Canada</p>	<p>Dokument-analyse med koding</p>	<p>Studien ser etter faktorer ved seksuelle overgrep og sammenheng mellom alvorlighetsgrad av SSA</p>
<p>Seto, Kjellgren, C., Priebe, G., Mossige, S., Svedin, C. G., & Långström, N. (2010). Sexual Coercion Experience and Sexually Coercive Behavior: A Population Study of Swedish and Norwegian Male Youth. <i>Child Maltreatment</i>, 15(3), ss. 219–228.</p>	<p>Referanselisten i artikkel 1.</p>	<p>Sverige og Norge</p>	<p>Tverrsnittstudie</p>	<p>Studien bruker et stort utvalg til datamaterialet og søker sammenhengen mellom to faktorer</p>

Vedlegg 3 – Ekskluderte artikler

Artikkel	Hvorfor ekskludert	Hvor er den funnet?
<p>Niehaus, A. F., Jackson, J. & Davies, S. (2010). Sexual Self-Schemas of Female Child Sexual Abuse Survivors: Relationships with Risky Sexual Behavior and Sexual Assault in Adolenscence. <i>Archives of sexual behavior</i>, 39, ss. 1359-1374. https://doi.org/10.1007/s10508-010-9600-9</p>	<p>Artikkelen viser seg å ikke handle om SSA, men om kvinners seksuelle forhold med andre etter seksuelt misbruk i barndommen.</p>	<p>PsycInfo. Søk 2. Treff 85</p>
<p>Elkovitch, N., Latzman, R. D., Hansen, D. J. & Flood, M. F. (2009). Understanding child sexual behavior problems: A developmental psychopathology framework. <i>Clinical Psychology Review</i>, 29(7), ss. 586-598. https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.06.006</p>	<p>Ekskludert fordi dette ikke er en primærstudie.</p>	<p>PsycInfo. Søk 2. Treff 89</p>
<p>Tener, D., Sigad, L. I., Katz, C., Shimron, R., Harel, E., Greenblum, N., Shemesh, M., & Zabib, Y. Z. (2022). "Maybe I imagined it, maybe it really was all just childish play": Complexity and ambiguity in survivors' perceptions of harmful preadolescent sexual behavior. <i>Child Abuse & Neglect</i>, 123, ss. 105368–105368. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105368</p>	<p>Handler om barna som har opplevd skadelig seksuell atferd fra andre barn/unge.</p>	<p>SocINDEX søk nr.1 Treff 31</p>
<p>Johnson, T. C. (2006). Young Children's Problematic Sexual Behaviors, Unsubstantiated Allegations of Child Sexual Abuse, and Family Boundaries in Child Custody Disputes. <i>Journal of Child Custody</i>, 2(4), ss. 111–126. https://doi.org/10.1300/J190v02n04_09</p>	<p>Ekskludert fordi dette ikke er en primærstudie.</p>	<p>SocINDEX søk nr.1 Treff110</p>

<p>Hall, D., Mathews, F., & Pearce, J. (1998). Factors associated with sexual behavior problems in young sexually abused children. <i>Child Abuse & Neglect</i>, 22(10), ss. 1045–1063.</p> <p>https://doi.org/10.1016/S0145-2134(98)00078-7</p>	<p>Artikkelen viser ikke mye til sammenhengen mellom misbruket og SSA, men mer om familieforholdene og behandling. I tillegg er dette en artikkel fra 1998.</p>	<p>SocINDEX søk nr.1 Treff159</p>
<p>Balfe, M., Hackett, S., Masson, H., & Phillips, J. (2019). The disrupted sociologies of young people with harmful sexual behaviours. <i>The Journal of Sexual Aggression</i>, 25(2), ss. 177–192.</p> <p>https://doi.org/10.1080/13552600.2019.1589003</p>	<p>Artikkelen viser ikke mye til sammenhengen mellom misbruket og SSA, men mer om familieforhold, sosioøkonomisk status i familien, jevnaldrende og andre sosiologiske forhold.</p>	<p>CINAHL søk nr. 1. Treff 39</p>
<p>Curwen, M., Jenkins, J. M., & Worling, J. R. (2014). Differentiating Children with and without a History of Repeated Problematic Sexual Behavior. <i>Journal of Child Sexual Abuse</i>, 23(4), ss. 462–480.</p> <p>https://doi.org/10.1080/10538712.2014.906529</p>	<p>Artikkelen handler om forhold som gjør at noen fortsetter og gjentar den skadelige seksuelle atferden.</p>	<p>CINAHL søk nr. 1. Treff 80</p>
<p>Jonsson, L. S., Bladh, M., Priebe, G., & Svedin, C. G. (2015). Online sexual behaviours among Swedish youth: associations to background factors, behaviours and abuse. <i>European Child and Adolescent Psychiatry</i>, 24(10), ss. 1245–1260.</p> <p>https://doi.org/10.1007/s00787-015-0673-9</p>	<p>Ser på ungdommers seksualitet og seksuelle aktivitet på internett. Den viser ikke til SSA problematikk.</p>	<p>CINAHL søk nr. 1. Treff 121</p>

<p>González-Chica, D. A., Licinio, J., Musker, M., Wong, M., Bowden, J., Hay, P., Chittleborough, C., & Stocks, N. (2019). Bullying and sexual abuse and their association with harmful behaviours, antidepressant use and health-related quality of life in adulthood: A population-based study in South Australia. <i>BMC Public Health</i>, 19(1), ss. 26–26.</p> <p>https://doi.org/10.1186/s12889-018-6367-8</p>	<p>Artikkelen viser til generell skadelig atferd, og ikke til seksuell skadelig atferd.</p>	<p>CINAHL søk nr. 1. Treff 123</p>
<p>Kulesz, & Wyse, W. J. (2007). Sexually Abused Children. <i>Journal of Evidence-Based Social Work</i>, 4(1-2), ss. 27–46. https://doi.org/10.1300/J394v04n01_03</p>	<p>Artikkelen kunne vært relevant for min problemstilling, men utfyller ikke inklusjonskriteriet mitt om å være fagfelleverdert.</p>	<p>SocINDEX søk nr.1 Treff 109</p> <p>Og</p> <p>CINAHL søk nr. 1. Treff 144</p>
<p>Hallett, Deerfield, K., & Hudson, K. (2019). The Same but Different? Exploring the Links between Gender, Trauma, Sexual Exploitation and Harmful Sexual Behaviours. <i>Child Abuse Review (Chichester, England: 1992)</i>, 28(6), ss. 442–454.</p> <p>https://doi.org/10.1002/car.2591</p>	<p>Artikkelen viser til sammenhengen mellom barn som viser en skadelig seksuell atferd og barn som lar seg utnytte seksuelt i bytte mot goder.</p>	<p>CINAHL søk nr. 1. Treff 2</p>

Vedlegg 4 – Skjema for kritisk vurdering

Artikkel 1: Aebi, Landolt, M. A., Mueller-Pfeiffer, C., Schnyder, U., Maier, T., & Mohler-Kuo, M. (2015). Testing the “Sexually Abused-Abuser Hypothesis” in Adolescents: A Population-Based Study. *Archives of Sexual Behavior*, 44(8), ss. 2189–2199.

Hva er tema/problemstilling i artikkelen, retningslinjen eller oppslagsverket?

Denne studien ønsker å undersøke hypotesen om at de som har blitt seksuelt misbrukt, har større sjanse for å selv bli overgripere, eller utvikle en skadelig seksuell atferd.

Hvilket studiedesign er brukt, og er det velegnet til å besvare problemstillingen?

Dette er en tverrsnittstudie hvor forskerne har tatt i bruk selvrapporteringskjema for å nå ut til en stor befolkningsgruppe (Folkehelseinstituttet, 2019). For å besvare problemstillingen, sendte forfatterne ut spørreskjema til 6628 elever i niende klasse, hvor elevene ble spurt om deres seksuelle atferd, opplevde seksuelle overgrep, fysisk vold og mishandling, demografi, psykisk helse og voldelig atferd/rusbruk. Jeg anser det som velegnet å bruke et slikt studiedesign da man skal undersøke sammenhenger og årsak mellom fenomener.

Hva forteller resultatene?

Resultatene i studien viser at å bli utsatt for seksuelle overgrep er en stor risikofaktor for å senere utvikle en skadelig seksuell atferd med bruk av tvang. Denne risikoen er like viktig for både gutter og jenter. Studien viser også at det var større risiko for utviklingen av en skadelig seksuell atferd for gutter dersom overgriperen var fremmed, og for jenter dersom de hadde opplevd flere overgrep, og dersom overgrepene inneholdt penetrering.

Kan du stole på resultatene?

Jeg vurderer resultatene i denne studien som gyldige. Studien har en klar IMRaD-struktur, den viser tydelig til relevant tidligere forskning, den er fagfellevurdert og forfatternes institusjonstilknytning kommer klart fram, noe som alle er kjennetegn ved en vitenskapelig forskningsartikkel (Høgskolen i Innlandet, 2021). Forfatterne viser og forklarer detaljert

framgangsmåte og resultater, og forskningen viser seg på denne måten etterprøvbart. I tillegg er dette en studie hvor forfatterne har en bred definisjon av seksuelle overgrep, både de som er med/uten kontakt, og de som er fysisk/digitale. Utformingen av spørsmålene i spørreundersøkelsen var godt formulerte, slik at det var liten sjanse for å misforstå hva det ble spurt om. Det er også en studie som er populasjonsbasert, med mange enheter, slik at resultatet på best mulig måte er representativt for hele befolkningen. Forfatterne har også undersøkt andre faktorer som kan spille inn som en stor risiko for å utvise en skadelig seksuell atferd, for å ikke med klar sikkerhet konkludere med at det er seksuelle overgrep som er årsaken.

En svakhet med denne studien er at det ikke kreves at elevene setter et tidsperspektiv på de opplevde overgrepene eller på deres handlinger med SSA. Dermed vet vi ikke om den skadelige seksuelle atferden har blitt utvist før eller etter deres seksuelle overgrep. Dessuten er det i en slik studie en sjanse for hukommelsesskjevhet, skjevhet som oppstår fra feiltakelser i forhold til å huske hendelser (Helsebiblioteket, u.å). Det er også en mulighet for frafallsskjevhet (Helsebiblioteket, u.å). Selv om svarprosenten ved denne undersøkelsen var høy, er det likevel en sjanse for at resultatet kunne sett litt annerledes ut. Dette er fordi vi ikke vet om elevene som ikke var til stede eller nektet å svare på undersøkelsen også hadde blitt utsatt for overgrep og/eller hatt en skadelig seksuell atferd med tvang. I en studie som denne hvor man undersøker et sårbart tema, kan det også være en risiko for at elevene ikke ønsker eller tør å svare oppriktig på alle spørsmålene.

Kan du bruke resultatene I din litteraturstudie?

Jeg oppfatter denne studien som god og valid. Dette er en artikkel jeg ser på som svært relevant for besvarelsen av min egen problemstilling, da den undersøker en årsakssammenheng mellom opplevde seksuelle overgrep og SSA, blant et stort utvalg av ungdommer.

Artikkel 2: Szanto, Lyons, J. S., & Kisiel, C. (2012). Childhood Trauma Experience and the Expression of Problematic Sexual Behavior in Children and Adolescents in State Custody. *Residential Treatment for Children & Youth*, 29(3), ss. 231–249.

Hva er tema/problemstilling i artikkelen, retningslinjen eller oppslagsverket?

Forfatterne undersøker i denne studien hvilke typer traumeopplevelser som har en sammenheng med utviklingen av normal og unormal seksuell atferd hos barn og ungdom. Det var fire tydelige problemstillinger knyttet til undersøkelsen, hvor alle omhandlet sammenhengen mellom traumeopplevelser og utviklingen av en problematisk seksuell atferd.

Hvilket studiedesign er brukt, og er det velegnet til å besvare problemstillingen?

Dette er en tverrsnittstudie hvor forskerne har tatt i bruk spørreskjema for å nå ut til en stor befolkningsgruppe (Folkehelseinstituttet, 2019). Studieutvalget var 5976 barn og unge i alderen 5-18 år som ble plassert utenfor hjemmet av Illinois Department of Children and Family Services (IDCFs). Barnets seksuelle atferd ble plassert i fem forskjellige kategorier, og traumeopplevelsene ble målt med kartleggingsverktøyet CANS (Child and Adolescent Needs and Strengths). Etersom studien undersøker en sammenheng, konkluderer jeg med at en tverrsnittstudie er velegnet.

Hva forteller resultatene?

Resultatene i denne undersøkelsen viser at det er en klar sammenheng mellom å ha blitt utsatt for seksuelle overgrep, og utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd. Blant annet var det mellom 68,3% og 84,3% i seksuell atferd kategori 2-4 som hadde opplevd ett eller flere seksuelle overgrep. Dette var derfor også den type traumeopplevelse som viste størst sammenheng med utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd. Det ble også bekreftet i studien at andre former for traumer også kan være en risikofaktor for usunn seksuell utvikling, og spesielt dersom barnet eller ungdommen hadde opplevd flere ulike typer traumer.

Kan du stole på resultatene?

Jeg vurderer resultatene i denne studien som gyldige. Studien har en klar IMRaD-struktur, den viser tydelig til relevant tidligere forskning, den er fagfellevurdert og forfatternes institusjonstilknytning kommer klart fram, noe som alle er kjennetegn ved en vitenskapelig forskningsartikkel (Høgskolen i Innlandet, 2021). Forfatterne viser og forklarer detaljert

framgangsmåte og resultater, og forskningen viser seg på denne måten etterprøvbart. Det blir i denne studien brukt et utvalg av barn som har blitt flyttet ut av hjemmet, og sannsynligheten for at disse barna har opplevd minst én traumeopplevelse er stor, noe som gjør barna til et godt utvalg av enheter når man undersøker nettopp traumeopplevelser. Forfatterne har en god og bred definisjon av problematisk seksuell atferd, slik at de skal få undersøke flere aspekter ved denne atferden.

Kartleggingsverktøyet CANS blir også tatt i bruk i denne undersøkelsen for å kartlegge hjelpebehovene til barn/unge. Dette er et verktøy IDCFS har implementert i sitt arbeid, og det blir gjennomført av sertifiserte klinikere gjennom informasjon samlet fra barnet selv, familie, observasjon og andre personer i barnets liv som kan være relevant. Dette verktøyet har vist seg svært brukbar i arbeidet til IDCFS, og har utvist reliabilitet og validitet (Praed foundation, u.å).

Selv om CANS-verktøyet har vist både reliabilitet og validitet i arbeidet med kartleggingen av barns hjelpebehov, har det en svakhet i denne undersøkelsen. CANS-verktøyet, og studien for øvrig, har ingen klar definisjon av seksuelle overgrep, og vi vet derfor ikke hvor stor bredde av begrepet denne studien dekker. Det er derfor potensielt flere som kan oppgi seksuelle overgrep som en traumeopplevelse, og resultatet kan se annerledes ut. I tillegg gjennomføres CANS-kartleggingen senest 30 dager etter barnet er flyttet ut av hjemmet, kartleggingen må gjøres etter informasjon man har fått i løpet av disse dagene.

Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?

Jeg finner denne studien svært relevant for besvarelsen av min problemstilling, da den viser detaljert til sammenhenger mellom de ulike traumeopplevelsene og utviklingen av en problematisk eller skadelig seksuell atferd.

Artikkel 3: Hall, Mathews, F., & Pearce, J. (2002). Sexual behavior problems in sexually abused children: a preliminary typology. *Child Abuse & Neglect*, 26(3), ss. 289–312.

Hva er tema/problemstilling i artikkelen, retningslinjen eller oppslagsverket?

Tema for denne studien var å utvikle en typologi av skadelig seksuell atferd for barn som har blitt seksuelt misbrukt. På denne måten kan hjelpeapparat lettere kartlegge hvilke hjelpebehov barnet har.

Hvilket studiedesign er brukt, og er det velegnet til å besvare problemstillingen?

I denne studien er det brukt en dokument-analyse med koding av pasientjournaler. Datainnsamlingen besto av journalene til 100 seksuelt misbrukte barn i alderen 3-7 år, og ble hentet fra to forskjellige behandlingsprogrammer for seksuelle overgrep. Dette var barn som hadde opplevd forskjellige typer seksuelle overgrep, alt fra en enkelthendelse til regelmessig misbruk over flere år, og fra beføling til penetrering med og uten tvang. Studien undersøkte også andre faktorer ved barnets liv. For å analysere dataen som ble samlet inn har forfatterne brukt et digitalt innsamlings skjema hvor barnas journaler blir skannet og analysert. Dette datainnsamlingsverktøyet er blitt utviklet slik at det kan fungere som et strukturert klinisk vurderingssammendrag for barnas psykiske helsetjenester, og det brukes til å analysere 357 forskjellige variabler knyttet til barn, familie funksjon og demografi. Verktøyet har tidligere blitt testet og blitt bekreftet som valid, og det er en god studieanalyse til å svare på problemstillingen.

Hva forteller resultatene?

I denne studien har forfatterne delt opp skadelig seksuell atferd i fem forskjellige kategorier, hvor 1 er minst problematisk og 5 er mest problematisk. Undersøkelsen har funnet store forskjeller mellom kategoriene når det kommer til de seksuelle overgrepene. Blant annet var det en betydelig forskjell i prosent mellom gruppe 1 og gruppe 5 ved faktorer som: at en forelder var overgriper, at det var overgrep mot flere ofre, overgrep mot flere søsken, sadistiske elementer ved overgriper, oral-genital stimulering, penetrering med fingre, barnets seksuelle opphisselse, genital selvstimulering, å observere overgriper i seksuelle handlinger, og grooming fra overgriper. Store forskjeller viste seg også ved lengde på overgrep, hvor det var 37% i gruppe 1, og 9% i gruppe 3, mot 0% i gruppe 2, 4 og 5 som kun hadde opplevd ett enkelt overgrep. På samme måte var det også stor forskjell i hvem barnet mente hadde skylden for overgrepene. Der viste studien at det var 79% i gruppe 1, og 100% i gruppe 2, mot 0% i gruppe 3, 25% i gruppe 4, og 5% i gruppe

5 som mente at overgriper hadde skylden i overgrepene. Flesteparten i gruppe 3, 4 og 5 var ambivalent til hvem som hadde skylden for overgrepene. Studien viser derfor store forskjeller i alvorlighetsgraden av overgrepene og hvordan barnet utvikler sin seksuelle atferd. De fem forskjellige kategoriene viste ikke bare forskjell i barnets seksuelle atferd, men i de fleste områdene i barnets liv og familiefungering, inkludert behandlingsutfall.

Kan du stole på resultatene?

Jeg vurderer resultatene i denne studien som gyldige. Studien har en klar IMRaD-struktur, den viser tydelig til relevant tidligere forskning, den er fagfellevurdert og forfatternes institusjonstilknytning kommer klart fram, noe som alle er kjennetegn ved en vitenskapelig forskningsartikkel (Høgskolen i Innlandet, 2021). Fremgangsmåten, resultater og data blir tydelig og detaljert forklart både deskriptivt og ved bruk av tabeller, noe som styrker troverdigheten i studien. Datainnsamlingsmåten har blitt brukt og testet av forfatterne tidligere, og har blitt vurdert som et brukbart instrument for å analysere journaler.

En svakhet ved denne studien er at den bare tar for seg 100 barn, og bare barn hvor den seksuelle misbruken har vært av en slik grad at den har blitt oppdaget og validert av en barneverntjeneste. Den kan derfor ikke konkluderes med å være representativ for alle barn som har opplevd seksuelle overgrep.

Kan du bruke resultatene i din litteraturstudie?

Jeg finner denne studien relevant for besvarelsen av min problemstilling da den viser en sammenheng mellom de mest problematiske formene for seksuelle overgrep og utviklingen av den mest problematiske skadelige seksuelle atferden.

Artikkel 4: Seto, Kjellgren, C., Priebe, G., Mossige, S., Svedin, C. G., & Långström, N. (2010). Sexual Coercion Experience and Sexually Coercive Behavior: A Population Study of Swedish and Norwegian Male Youth. *Child Maltreatment*, 15(3), ss. 219–228.

Hva er tema/problemstilling i artikkelen, retningslinjen eller oppslagsverket?

Hensikten med denne studien er å besvare deres fire problemstillinger. Disse problemstillingene er: de som rapporterer opplevde seksuelle overgrep vil oftere rapportere (1) skadelig seksuell atferd med bruk av tvang, (2) ikke-seksuell antisosial atferd og rusbruk, og (3) seksuell atferd uten bruk av tvang. Den siste problemstillingen var (4) at sammenhengen mellom opplevd seksuelle overgrep og skadelig seksuell atferd ville forbli signifikant selv etter kontroll for ikke-seksuell antisosial atferd, rusbruk og seksuell atferd uten tvang.

Hvilket studiedesign er brukt, og er det velegnet til å besvare problemstillingen?

Dette er en tverrsnittstudie hvor forskerne har tatt i bruk spørreskjema for å nå ut til en stor befolkningsgruppe (Folkehelseinstituttet, 2019). Deltakerne i studien var et representativt utvalg av rundt 4000 gutter i tredjeklasse på videregående skoler i Sverige og Norge. Det ble utformet et spørreskjema til deltakerne hvor det ble målt erfaringer med seksuelle overgrep, ikke-seksuell atferd og rusbruk, og seksuell atferd uten tvang og seksuell atferd med tvang. Dette er et godt studiedesign for å teste årsak og sammenheng i en stor gruppe med mennesker, og den er derfor godt egnet til å besvare problemstillingen.

Hva forteller resultatene?

Funnene i denne studien viser at det er ca. tre ganger så stor sjanse for å utvise en skadelig seksuell atferd dersom man selv har opplevd seksuelle overgrep, og det er derfor en klar sammenheng mellom de to faktorene. Resultatene fra både Sverige og Norge viser blant annet at det var høyere risiko for å utvikle en skadelig seksuell atferd dersom den opplevde seksuelle tvangen inneholdt penetrering, enn hvis den ikke gjorde det. På samme måte var det lavere risiko for utviklingen av en skadelig seksuell atferd dersom deres overgriper var en fremmed. For en seksuell atferd uten tvang, var det større sjanse for ofte bruk av porno, inkludert bruk av voldelig porno og barneporno, dersom man opplevde seksuelle overgrep i en ung alder.

Kan du stole på resultatene?

Jeg vurderer resultatene i denne studien som gyldige. Studien har en klar IMRaD-struktur, den viser tydelig til relevant tidligere forskning, den er fagfellevurdert og forfatternes institusjonstilknytning kommer klart fram, noe som alle er kjennetegn ved en vitenskapelig forskningsartikkel (Høgskolen i Innlandet, 2021). Forfatterne har brukt tydelige og detaljerte beskrivelser av fremgangsmåte, og resultat er presentert deskriptivt og ved tabell. De har brukt en stor gruppe unge fra både Sverige og Norge, noe som gjør resultatene mer representative for gutter i samme aldersgruppe.

Svakhetene ved denne studien er blant annet at de kun undersøker gutter, og dette er derfor ikke en studie jeg alene kan bruke for å besvare min problemstilling. De bruker likevel gode beskrivelser og grundige undersøkelser på tema. Det er også fare for hukommelseskjevhet i en undersøkelse som denne, hvor guttene ikke husker hendelser som kunne gitt et annet utfall for resultatet. Forfatterne forklarer at det også kan være en fare for seleksjonsskjevhet, da de også blant annet har forsket på asosial atferd. Guttene med størst asosial atferd er kanskje også dem som velger å ikke ta undersøkelsen, eller som ikke har vært på skolen denne dagen.

Kan du bruke resultatene I din litteraturstudie?

Dette er en god og systematisk studie som viser sammenhenger og årsak mellom de to faktorene jeg undersøker. Utvalget i studien er mellom 17-20 år, som betyr at noen av ungdommene er utenfor min målgruppe. Ettersom studien likevel tar for seg ungdommer under 18 år, og fordi mange av dem med en skadelig seksuell atferd hadde en debutalder på under 18 år ved første hendelse av SSA, finner jeg likevel denne studien svært relevant for besvarelsen av min problemstilling.

Litteraturliste for vedlegg 4

Folkehelseinstituttet. (2019, juni 12). *Ord og uttrykk om forskningsmetoder*. fhi:

<https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/ord-og-uttrykk-om-forskningsmetoder/>

Helsebiblioteket. (2016, juni 3). *Sjekklistor*. helsebiblioteket:

<https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/sjekklistor>

Helsebiblioteket. (u.å). *Vedlegg 3: Ordliste med forklaringer*. Hentet 10.05.2022 fra helsebiblioteket:
https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/_attachment/249317?_ts=1552af4e162

Høgskolen i Innlandet. (2021, oktober 6). *Hva er en vitenskapelig artikkel?* inn:
<https://www.inn.no/bibliotek/soeke/vitenskapelig-artikkel/>

Praed foundation. (u.å). *THE CHILD AND ADOLESCENT NEEDS AND STRENGTHS (CANS)*. Hentet 10.05.2022 fra praedfoundation: <https://praedfoundation.org/tcom/tcom-tools/the-child-and-adolescent-needs-and-strengths-cans/>

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BSV5-300-BO-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	16-05-2022 17:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BSV5-300 1 BO 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	440
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7946
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei